

Jumalateenistus Nõos P, 07.01.24 kell 11.00, 1. pühapäev *post Epiphaniast*, Kristuse ristimispuha

Lektsioonid: Gl 3:23–29; Lk 3:15–18,21–22

Pihikõne: Gl 3:27

Jutlus: 1Ms 9:12–16

Laulud: 84 (1–5); 210 (1–6, 7); 320 (1–4); 268 (1–4)

Ja Jumal ütles: „Lepingu tähis, mille ma teen enese ja teie ja iga teie juures oleva elava hinge vahel igavesteks põlvedeks, on see: ma panen pilvedesse oma vikerkaare ja see on lepingu tähiseks minu ja maa vahel. Kui ma kogun maa kohale pilvi ja pilvedes nähakse vikerkaart, siis ma mõtlen oma lepingule, mis on minu ja teie ja iga elava hinge vahel kõiges lihas, ja vesi ei saa enam kõike liha hävitavaks uputuseks. Kui pilvedes on vikerkaar, siis ma vaatan seda ja mõtlen igavesele lepingule Jumala ja iga elava hinge vahel maa peal olevas kõiges lihas.”

3. jaanuaril 2024 oli (vähemalt) Tartumaal hästi jälgitav atmosfäärinähtus halo. Halo tekkimise põhjuseks on jääkristallid troposfääri kiud- ja kiudkihtpilvedes. Tol päeval oli külm ja päiksepaisteline ilm ning halo oli selge ja majesteetlik. Tegin isegi sellest pilti seistes kiriku juures ja vaadates umbes Luke küla suunas.

Nagu arvata võib, on halol (kr ἅλως 'ring, ketas') ka religioosne tähendus. Seda juba alates Sumeri kultuurist mitu tuhat aastat tagasi ja paljudel muudel rahvastel. Kristluses on halo hästi tuntud alates 4. sajandist ja meile tuttavam kristlikus kunstis Jeesuse ja pühakute pead ümbritseva nimbuse või oreoolina.

Miks alustasin juttu halost? Sest tänases jutlusealuses kirjakohas on juttu vikerkaarest, mis on samuti atmosfäärinähtus ja millel, nagu lugesime ja teame varasemast, on samuti religioosne tähendus: see on Jumala märk lepingust Tema ja inimkonna vahel. Ütleksin ka mitte ainult lepingust, vaid ka lepitusest, kuna vikerkaar sümboliseerib Jumala heatahtlikkust inimlaste suhtes. VT-s on selle taustal kujutus vikerkaarest kui Jumala vibukaarest, mis on noolte laskmise peatamiseks kõrvale pandud ja seepärast inimestele nähtav.

Ent ka halo on ju märk Jumala lepitusest, kuna kristlikus kunstis oli see algselt Jumala Poja kui Logose ehk Sõna märk. Seega peaks halo ristiinimeste jaoks viitama Kristusele ja Jumalale.

Niisiis on Jumal tahtnud inimestele oma head tahet meelde tuletada taevaste märkide kaudu. Kuid head tahet mille vastandina? Miks on Jumalal tarvis inimestele pidevalt meenutada, et ta neist hoolib, et ta neid armastab?

Sest inimeste patt sunnib neid seda unustama.

1Pt 3:20 kõneldakse inimestest, „kes olid olnud sõnakuulmatud muiste, kui Jumala pikk meel ootas Noa päevil“. Need inimesed, kes tollal maailmas elasid, tundsid järelikult Jumalat, kuid olid tema vastu sõnakuulmatud. Nagu on öeldud 1Ms 6:5j veeuputuse tinginud olukorra kohta: „Kui Issand nägi, et inimese kurjus maa peal oli suur ja kõik ta südame mõtlemised iga päev üksnes kurjad, siis Issand kahetses, et ta inimese oli teinud maa peale, ja ta süda valutas.“

Apostel Peetrus ütleb, et Jumal ootas pikameelselt, kas inimesed siiski hakkavad Tema tahtele tähelepanu pöörama. Kuid seda ei juhtunud. Seepärast otsustas Jumal inimkonna hävitada, kuid mitte päriselt, vaid jätta elama oma ustav sulane Noa koos loomaliikidega.

Edasist me juba teame: Jumal laskis maailmamere veetaseme tõusta nii kõrgele, et kogu elav hukkus ja pääses vaid väike osa sellest – laevas, mille Noa oli Jumala juhiste järgi valmistanud endale, oma perele ja loomadele-lindudele.

371 päeva pärast laeva teeleasumist tulid pääsenud laevast välja. Noa ehitas Issandale altari ja tõi Issandale kõigist puhtaist loomadest ja lindudest põletusohvreid. Ja 1Ms 8:21j on kirjutatud: „Ja Issand tundis meeldivat lõhna ja Issand mõtles oma südames: „Ma ei nea enam maad inimese pärast, sest inimese südame mõtlemised on kurjad ta lapsepõlvest peale; ma ei hävita ka enam kõike, mis elab, nõnda nagu ma olen teinud. Niikaua kui püsib maa, ei lõpe külv ega lõikus, külm ega kuum, suvi ega talv, päev ega öö.“

Ja selle Jumala otsuse tähisena ongi taevas näha vikerkaart.

Ent täna tähistatakse kirikus ju Kristuse ristimispüha. Mis on kõigel sellel pistmist Kristuse ristimise ja üldse ristimisega kui kristliku sakramendiga?

Ühendavaks lüliks vikerkaare (mõnes mõttes ka halo kui Jumala heatahtlikkuse märgi) ja Kristuse ristimise vahel on juba eelsteeritud kirjakoht apostel Peetruse 1. kirjast. Loen selle veelkord ja lisan veel mõned salmid ette ja taha.

Niisiis 1Pt 3:18–22: „Sest ka Kristus kannatas pattude pärast üheainsa korra, õige ülekohtuste eest, et ta teid juhiks Jumala juurde, olles küll ihu poolest surmatud, ent elustatud vaimu läbi, kelles ta läks ja kuulutas vangis olevaile vaimudele, kes olid olnud sõnakuulmatud muiste, kui Jumala pikk meel ootas Noa päevil, laeva valmistamise ajal, milles vähesed – see tähendab kaheksa hinge – veest päästeti. Selle võrdkujuna päästab teidki nüüd ristimine, mis ei ole lihaliku rüveduse kõrvaldamine, vaid hea südametunnistuse taotlemine Jumalalt Jeesuse Kristuse ülestõusmise kaudu, kes on läinud taevasse, on Jumala paremal käel, kus temale on alistatud inglid ja meelevallad ja väed.“

Tuleb siis välja, et vikerkaar on justkui vastandmärk ristimisele. Vikerkaar, nagu lugesime ja arutasime, on Jumala lepitusmärk selle kohta, et Ta enam ei hävita elavat uputuse läbi nagu Noa päevil juhtus. Siiski hävitab Jumal kord kõik liha ehk elava, sest seda on pöördumatult rikkunud patt. Ka Peetrus, nagu kuulsime, tahab öelda seda, et ristimine ei suuda lihalikku rüvedust kõrvaldada, kuid inimene võib sellegipoolest ristimise läbi pääseda.

Seepärast on UT-s apostlite mõttekäikudes ristimine võrdsustatud suremisega koos Kristusega. Inimene sureb ihulikult, kuid tõuseb ristimises üles koos Kristusega. Rm 6:4: „Me oleme siis koos temaga maha maetud ristimise kaudu surmase, et otsekui Kristus on äratatud üles surnuist Isa kirkuse läbi, nõnda võime ka meie käia uues elus.“ Kl 2:11j: „Temas [Kristuses] te olete ka ümber lõigatud kätega tehtamatu ümberlõikamisega, lihaliku ihu äraheitmisega, Kristuse ümberlõikamisega, kui teid koos temaga ristimises maha maeti ja ka koos temaga üles äratati usu läbi Jumala väesse, kes tema üles äratas surnuist.“

Seega pole ristimine märk lihalikust pääsemisest, nagu vikerkaar seda on, vaid vaimulikust pääsemisest läbi usu Jeesusesse Kristusesse. Kui nii arutleda, siis võib-olla ongi halo, millest algul juttu oli, parem sümbol ristimisele, kuna see viitab otseselt Kristuse jumalikkusele. Igatahes on kõigile nähtav halo neli päeva enne Kristuse ristimispüha tore ja lootustsisendav märk Jumala armust, mille ta on kinkinud kõigile inimestele ristimise kaudu.

Niisiis vikerkaar kui maise elu kestmise sümbol ja halo kui igavese elu sümbol. Ent kas inimkond mõistab neid sellisena? Võib-olla tahab maailm ka praegu Jumala märkidest mööda vaadata ja käia oma radu pidi, nagu Noa päevil?

Nii näib küll. Muretsetakse kliimasoojenemise pärast, kuid vikerkaar peaks ju meelde tuletama, et prognoos kliimasoojenemise tagajärjel tekkivast veeuputusest ei pea paika. Kas uskuda teadust või Jumalat? Igaüks võib ise otsustada!

Muretsetakse inimkonna heaolu, riigiti ka majanduskasvu pärast, kuid halo või nimbus või oreool võiks ju, vähemalt kristlikus maailmas, meelde tuletada, et pääsemine saab olla ainult vaimulik, mitte n-ö lihalik. Seega tuleks võtta suund hoopis võimalikult paljude inimeste ristimisele, et võimalikult paljud pääseksid igavesest hukatusest!

Sega ongi mõnes mõttes ka praegu sarnane olukord nagu Noa päevil. Mastaabid on erinevad, aga suhtarv võib-olla sama. Ristitud inimesed on maailmas vähemuses ja teised, kes on enamuses, mõtleavad pääsemisest teisiti.

Tuleb ka meenutada Jeesuse sõnu Mk 16:16: „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.“ Seega, viimselt saab määravaks vaid usk, milleks ristimine on justkui eeltingimus.

Nõnda me siseneme ka praegu koos usuvendade ja -õdedega justkui Noa laeva sarnasesse laeva, mille Kristus on oma Ihuna maailma „ehitanud“. Ümberkaudsed inimesed, kes Jumalasse ei usu, vaatavad seda tegevust pealt kerge muigega või siis poliitilise korrektsusega, kuid ise kaasa ei löö: las lähevad, kui tahavad!

Meie usklike ristiinimestena aga ei pea laskma end sellest häirida, vaid suhtuma võimaluste piires kõigisse lugupidamise ja hoolivusega. Nagu ütleb apostel Paulus Rm 12:18: „Kui võimalik, niipalju

kui oleneb teist, pidage rahu kõigi inimestega!“ Ent alati tuleb lisada juurde, nagu Jeesus ütleb Lk 10:11: „Ometi teadke, et Jumala riik on lähedal!“
Mingem siis rahulikult sinna Kristuse Noa laeva, kuid ärgem varjakem seda ka teiste eest!
Aamen.